

«Нові умови праці у сучасних реаліях: зміни та доповнення у діючому законодавстві»

Алла ГОРДІЄНКО,
генеральний директор
Національної бібліотеки України для дітей,
Президент Національної секції IBBY,
кандидат культурології,
заслужений працівник культури України

1. Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 року «Про введення військового стану в Україні»

<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

3. У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводяться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України "Про правовий режим воєнного стану".

1.1. Указ Президента України №341/2022 від 17 травня 2022 року «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні»

<https://www.president.gov.ua/documents/3412022-42617>

У зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» **постановляю:**

1. На часткову зміну статті 1 Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ (зі змінами, внесеними Указами від 14 березня 2022 року № 133/2022, затвердженим Законом України від 15 березня 2022 року № 2119-ІХ, та від 18 квітня 2022 року № 259/2022, затвердженим Законом України від 21 квітня 2022 року № 2212-ІХ), продовжити строк дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 25 травня 2022 року строком на 90 діб.

2. Закон України

«Про правовий режим воєнного стану» 389-VIII Редакція від 12.05.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Цей Закон визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб.

Стаття 1. Визначення воєнного стану

1. Воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

3. Закон України

«Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» 2136-IX від 15.03.2022, набув чинності 24.03.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Стаття 10. Оплата праці

1. Заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором.

2. Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати.

3. Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили.

Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати.

4. У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойові дії, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

Стаття 11. Зупинення дії окремих положень колективного договору.

1. На період воєнного стану дія окремих положень колективного договору може бути зупинена за ініціативою роботодавця

3. Закон України

«Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»

2136-IX від 15.03.2022, набув чинності 24.03.2022

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

Стаття 12. Відпустки

1. У період дії воєнного стану щорічна основна оплачувана відпустка надається працівникам тривалістю 24 календарні дні.

2. У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні будь-якого виду відпусток (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури.

3. Протягом періоду дії воєнного стану роботодавець на прохання працівника може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого частиною першою статті 26 Закону України "Про відпустки".

Стаття 13. Призупинення дії трудового договору

1. Призупинення дії трудового договору - це тимчасове припинення роботодавцем забезпечення працівника роботою і тимчасове припинення працівником виконання роботи за укладеним трудовим договором.

Дія трудового договору може бути призупинена у зв'язку з військовою агресією проти України, що виключає можливість надання та виконання роботи.

Призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин.

2. Призупинення дії трудового договору роботодавець та працівник за можливості мають повідомити один одного у будь-який доступний спосіб.

3. Відшкодування заробітної плати, гарантійних та компенсаційних виплат працівникам на час призупинення дії трудового у повному обсязі покладається на державу, що здійснює військову агресію проти України.

Призупинення дії трудового договору та відпустки без збереження заробітної плати

	Відпустка без збереження зарплати за згодою сторін ¹	Призупинення дії трудового договору ²
На який строк можна оформити	До скасування воєнного стану або карантину — на будь-який строк (не обмежується 15 к. дн. ³)	На будь-який строк до скасування воєнного стану
Хто може бути ініціатором	Працівник або роботодавець. Обов'язкова умова — згода обох сторін трудового договору	Працівник або роботодавець. Згода іншої сторони трудового договору не вимагається
Чи може працівник не погодитися	Так	Ні
Чи може роботодавець не погодити заяву працівника	Так	Ні
Чи отримає працівник зарплату за цей період	Ні	Ні, але її стягнуть з країни-агресора та відшкоднують працівнику після перемоги
Чи отримає працівник допомогу з тимчасової непрацездатності у цей період	Ні	Ні, але її стягнуть з країни-агресора і відшкоднують працівнику після перемоги
Чи увійде період у страховий стаж для пенсії	Так, якщо в місяці була база нарахування ЄСВ	Так, якщо з держави-агресора стягнуть суми ЄСВ та внесуть зміни у законодавство
Чи увійде період у страховий стаж для оплати лікарняного	Так, якщо в місяці була база нарахування ЄСВ	Так, якщо з держави-агресора стягнуть суми ЄСВ та внесуть зміни у законодавство
Чи увійде період у стаж для щорічної основної відпустки	Так	Ні
Чи зараховувати працівника у середньооблікову кількість працівників підприємства	Так	Ні
Чи зараховувати працівника до нормативу з працевлаштування осіб з інвалідністю	Так	Ні
Чи обліковувати у табелі	Так, код «НА»	Так, код «І» або інший, який встановить роботодавець

4. Кодекс законів про працю України

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#top>

Стаття 34. Тимчасове переведення на іншу роботу в разі простою

Простій - це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами.

У разі простою працівники можуть бути переведені за їх згодою з урахуванням спеціальності і кваліфікації на іншу роботу на тому ж підприємстві, в установі, організації на весь час простою або на інше підприємство, в установу, організацію, але в тій самій місцевості на строк до одного місяця.

{Стаття 34 із змінами, внесеними згідно із Законом № 871-12 від 20.03.91; в редакції Закону № 1356-XIV від 24.12.99}

{Статтю 35 виключено на підставі Закону № 1356-XIV від 24.12.99}

4. Кодекс законів про працю України

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#top>

Стаття 60². Дистанційна робота

Дистанційна робота - це форма організації праці, за якої робота виконується працівником поза робочими приміщеннями чи територією роботодавця, в будь-якому місці за вибором працівника та з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

На час загрози поширення епідемії, пандемії, необхідності самоізоляції працівника у випадках, встановлених законодавством, та/або у разі виникнення загрози збройної агресії, надзвичайної ситуації техногенного, природного чи іншого характеру дистанційна робота може запроваджуватися наказом (розпорядженням) роботодавця без обов'язкового укладення трудового договору про дистанційну роботу в письмовій формі. З таким наказом (розпорядженням) працівник ознайомлюється протягом двох днів з дня його прийняття, але до запровадження дистанційної роботи. У такому разі норми частини третьої статті 32 цього Кодексу не застосовуються.

**5. Постанова Кабінету Міністрів України від 07 березня 2022 року № 221
«Деякі питання оплати праці працівників державних органів, органів місцевого
самоврядування, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються
з бюджету, в умовах воєнного стану»**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/221-2022-%D0%BF#Text>

**Деякі питання оплати праці працівників державних органів,
органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та
організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, в
умовах воєнного стану**

В умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. [№ 64](#) “Про введення воєнного стану в Україні”, відповідно до [частини другої](#) статті 9 Закону України “Про правовий режим воєнного стану”, [частини першої](#) статті 13 Закону України “Про оплату праці” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Надати право керівникам державних органів, підприємств, установ та організацій, що фінансуються або дотуються з бюджету, до припинення чи скасування воєнного стану в Україні в межах фонду заробітної плати, передбаченого у кошторисі, самостійно визначати розмір оплати часу простою працівників, але не нижче від двох третин тарифної ставки встановленого працівникові тарифного розряду (посадового окладу).

2. Рекомендувати керівникам органів місцевого самоврядування застосовувати положення пункту 1 цієї постанови та здійснювати його виконання в межах фондів заробітної плати, передбачених у кошторисах відповідних органів, підприємств, установ та організацій.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2022 року № 481 «Деякі питання організації роботи працівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки на період воєнного стану»

<https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-organizaciyi-roboti-pracivnikiv-subyektiv-gospodaryuvannya-derzhavnogo-sektoru-ekonomiki-na-period-voyennogo-stanu-481>

1. Установити, що на період воєнного стану для працівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки (далі – суб'єкт господарювання) за рішенням виконавчого органу або керівника суб'єкта господарювання може запроваджуватися дистанційна робота за наявності організаційної і технічної можливості для виконання їх обов'язків.

2. Робота працівників, членів виконавчого органу та керівників суб'єктів господарювання за межами України допускається лише у разі службового відрядження, оформленого в установленому порядку.

3. У разі перебування працівників суб'єкта господарювання в робочий час поза межами робочого місця в Україні, без рішення, зазначеного в абзаці першому пункту 1 цієї постанови, або перебування в робочий час за кордоном, за винятком перебування у відрядженні, оформленому в установленому порядку, до них може бути застосоване дисциплінарне стягнення відповідно до закону.

7. Постанова КМУ №263 від 12.03.2022

«Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно- комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану»

<https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zabezpechennya-funkcionuvannya-informacijno-komunikacijnih-sistem-elektronnih-komunikacijnih-sistem-publicnih-elektronnih-reyestriv-v-umovah-voyennogo-stanu-263>
<https://mkip.gov.ua/files/pdf/rekomendacii.pdf>

1. Установити, що на період дії воєнного стану міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, державні та комунальні підприємства, установи, організації, що належать до сфери їх управління, для забезпечення належного функціонування інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів, володільцями (держателями) та/або адміністраторами яких вони є, та захисту інформації, що обробляється в них, а також захисту державних інформаційних ресурсів, можуть вживати таких додаткових заходів:

1) розміщувати державні інформаційні ресурси та публічні електронні реєстри на хмарних ресурсах та/або в центрах обробки даних, що розташовані за межами України, та реєструвати доменні імена у домені gov.ua для такого розміщення;

2) створювати додаткові резервні копії державних інформаційних ресурсів та публічних електронних реєстрів з дотриманням установлених для таких ресурсів вимог щодо цілісності, конфіденційності та доступності;

3) зберігати резервні копії державних інформаційних ресурсів та публічних електронних реєстрів у зашифрованому вигляді, зокрема за межами України, на хмарних ресурсах та/або окремих фізичних носіях, та/або в ізольованому сегменті центрів обробки даних з дотриманням установлених для таких ресурсів вимог щодо цілісності, конфіденційності та доступності;

4) зупиняти, обмежувати роботу інформаційних, інформаційно-комунікаційних та електронних комунікаційних систем, а також публічних електронних реєстрів.

8. Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України

<https://mkip.gov.ua/files/pdf/rekomendacii.pdf>

Рекомендації Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України

Бібліотечні ресурси, як складова інформаційних ресурсів держави, потребують особливої уваги, а також розвитку і захисту, зокрема і від поширення ворожих інформаційних впливів.

З огляду на це вважаємо, що в умовах збройної агресії російської федерації проти України актуалізація бібліотечних фондів є необхідною та, водночас, має відбуватися виважено, з урахуванням виду бібліотеки, і з застосуванням індивідуального підходу до кожного документа, який зберігається в її фонді.

9. ПЕРЕЛІК книжкових видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини від

Держкомтелерадіо

<https://cutt.ly/jJU28HU>

* Основне призначення переліку – застерегти суб'єктів господарювання від завідомо марних спроб отримати дозволи на ввезення цих видань в Україну, а також зорієнтувати правоохоронні органи, юридичних та фізичних осіб на те, що факти розповсюдження цієї та їй подібної продукції можуть містити ознаки злочинів, передбачених статтями 109 (Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади), 110 (Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України), 300 (Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію), 436 (Пропаганда війни) та 436-1 (Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів) Кримінального кодексу України.

На 01.01.2022 сукупний фонд спеціалізованих бібліотек для дітей України
Становив **19,4 млн** примірників.

З них:

Українською мовою — **10 млн 983 тис. (57%)**

Російською мовою — **8 млн 071 тис. (42%)**

переважає україномовний фонд:

Тернопільська область - 84%

Хмельницька, Львівська, Івано-Франківська області - понад 70%

Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Київська, Кіровоградська,

Черкаська і Херсонська області — понад 60%

переважає фонд російською мовою:

Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Харківська області – від 52 до 56% фонду

Одеська область — 64%